

Voorstel voor de uitspraak van de wetenschappelijke namen van de Nederlandse bijen

Daan Wolfskeel, Gerard Mussies & Hans Nieuwenhuijsen

Inleiding

Praat je wel eens met leden van onze sectie over onze bijen, dan valt mij iets op. De één legt in het uitspreken van de wetenschappelijke naam de klemtoon net iets anders dan een ander. Ik spreek bijvoorbeeld Megachile uit als MegachilÉ, terwijl een ander het uitsprekt als Megachile. Of Anthophora als Anthophora of als Anthophora. Van mezelf heb ik het gevoel dat ik de namen zo melodieus mogelijk uitspreek, maar dat is natuurlijk onzin. Er zijn uitspraakregels waaraan men zich te houden heeft. Floristen hebben het wat het uitspreken van de wetenschappelijke namen maar makkelijk. In de flora van Heimans, Heinsius en Thijsse is met vetgedrukte letters aangegeven waar, in de cursief gedrukte naam, de klemtoon ligt. Eggelte, in zijn Veldgids Nederlandse flora, doet dat ook, met een accentstreepje. Ik houd wel van deze didactische aanpak. Heukels, en later Ruud van der Meijden, gingen er waarschijnlijk vanuit dat een beetje florist zijn klemtonen wel kent: in Heukels' Flora van Nederland zijn de wetenschappelijk namen niet cursief gedrukt en de klemtoon wordt niet aangegeven.

Er zijn regels voor het uitspreken van het Latijn. Kijk je op Wikipedia bij de klemtoonregels in het Latijn, dan vind je dit:

Voor het leggen van de klemtoon zijn er drie mogelijkheden:

- een woord bestaat uit *twee* lettergrepen: dan ligt de klemtoon op de eerste lettergreep, bijvoorbeeld *clámat, tácet*
- een woord bestaat uit *drie of meer* lettergrepen en de voorlaatste lettergreep is *lang*, dan ligt de klemtoon op deze lettergreep, bijvoorbeeld *imperator, tribunus, simulacrum*
- een woord bestaat uit *drie of meer* lettergrepen en de voorlaatste lettergreep is *kort*, dan ligt de klemtoon op de op twee na laatste lettergreep, bijvoorbeeld *populus, iterum, spectaculum*.

Een andere regel is dat duidelijke samenstellingen (Latijnse of Griekse) een dubbel accentteken krijgen

b.v. *semilaevis, quadrimaculata, aurolimbata, leptocephalus*.

Moeilijkheden worden veroorzaakt doordat de wetenschappelijke genus- en soortnamen voor een niet onaanzienlijk deel zijn opgebouwd uit Griekse woorelementen (dit geldt voor namen van planten, dieren, paddenstoelen etc.), hoewel die namen wel de regels van de Latijnse grammatica horen te volgen; het zijn immers "Latijnse" namen. Het Grieks, ook het klassieke Grieks, heeft een andere accentuering dan het Latijn.

Het idee kwam bij mij op om eens aan iemand met een klassieke opleiding te vragen of hij de naamlijst van de Nederlandse bijen eens wilde doornemen om aan te geven waar volgens hem, en ongetwijfeld overeenkomstig de boven gegeven regels, de klemtoon 'moet' liggen. Daan Wolfskeel heeft die taak op zich genomen en zijn resultaten ook nog door de classicus Gerard Mussies laten controleren. Hierbij worden ze hartelijk bedankt voor hun werk. In de resultaten is, in navolging van de flora van Heimans et al. (1994) met een vette letter aangegeven waar de klemtoon moet vallen. Met nadruk vermeld ik dat het om een VOORSTEL gaat. Op- en aanmerkingen zijn van harte welkom. Tot slot. Er is geen poging gedaan de Latijnse soort aanduidingen te vertalen. Voor de vertaling van de genusnamen verwijs ik naar "Bijengenera: hun etymologie en naamgevers 1. (Bzzz 31, 2010) en deel 2 (HymenoVaria 1, 2010).

Resultaten

De naamlijst van de Nederlandse Bijen is die uit Hoofdstuk 17 van "De Nederlandse Bijen" (2012). Sindsdien hebben er twee veranderingen plaats gevonden:

Het genus *Chalicodoma* is gesynonimiseerd met *Megachile*. Dus *Chalicodoma ericetorum* heet nu *Megachile ericetorum*.

De soort *Hylaeus gibbus* blijkt een soort te zijn die in Zuid-Europa voorkomt. "Onze" gibbus heet nu *Hylaeus incongruus*.

De volledige naamlijst van de Nederlandse bijen met daarin de uitspraak aangegeven staat op de website van de sectie: Hymenovaria.nl

Literatuur

- Diemen, A. van & T. Peeters. 2010. Bijengenera: hun etymologie en naamgevers 1. - Nieuwsbrief van de sectie Hymenoptera NEV. Bzzz 31. 32- 37.
- Diemen, A. van, H. Meuffels & T. Peeters. 2010. Bijengenera: hun etymologie en naamgevers 2. - Nieuwsbrief sectie Hymenoptera NEV. Hymenovaria 1. 24- 28.
- Heimans, E., W. Heinsius & J.P. Thijsse, 1994. Geïllustreerde flora van Nederland. - Uitg. Versluys, 1182 p.